

**ภาพลักษณ์เกี่ยวกับสตรี
กรณีศึกษาจากบทหนังตะลุง**

รศ. วิมล ต้าศรี

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

**ภาพลักษณ์อันเกี่ยวกับสตรี :
อนุสติจากชีวิตและผลงานหนังตะลุงชั้นครู
คู่เมืองนครศรีธรรมราช**

บทหนังตะลุงชั้นครูคู่เมืองนครศรีธรรมราชได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ของสตรีที่สังคมพึงประสงค์ และสังคมพึงปฏิเสธไว้หลายประการ กล่าวคือ

๑. สตรีต้องขานขันนาคในกิจบ้านงานเรือน คือรู้จักประกอบหรือปรุงอาหารหวานคาวไว้รับประทาน รู้จักประหยัดและแบ่งเบาภาระหน้าที่ของสามี รู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์แก่การอุปโภค บริโภค รู้จักประกอบงานช่างฝีมือ สำหรับสตรีและรู้จักใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ ในการสร้างสรรค์กิจบ้านงานเรือน

๒. สตรีต้องมีความงดงาม คือมีรูปร่างเป็นต้นว่าผิวขาว มีกลิ่นตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ผมยาว รูปร่างอวบอ้วนแต่ตั้ง และมีกิริยามารยาทงาม เป็นต้นว่ามีกิริยาวาจาท่าทางงาม การแต่งกายงาม กิริยาวาจาท่าทางงามคือสำรวมกิริยาวาจาท่าทางต่างๆ เช่น สำรวมในการเดินให้สง่างาม อย่างหงส์ลีลาจากถ้ำทอง สำรวมในการยิ้มคือยิ้มยิ้มก็ยิ้มแต่ในหน้า สำรวมการนอนคือนอนท่าสุภาพไม่นอนดิน นอนร้าย นอนต้นสาย นอน

ความนำ

สตรีมีบทบาทสำคัญต่อสังคมมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะเป็นฝ่ายสนับสนุนให้ชายไทยสร้างวีรกรรมเสมอมา ถึงกับมีคำพังเพยว่า “แหวนดีเพราะหัว หัวดีเพราะเมีย” “สามีเป็นข้างเท้าหน้า ภรรยาเป็นข้างเท้าหลัง” เป็นต้น

ในวงวรรณกรรมถือสตรีเป็นศูนย์กลาง เสฐียรโกเศศ ปรมาจารย์ทางวรรณคดี กล่าวยกย่องสตรีไว้ว่า “ดวงดาวเป็นภาพยกลอนของท้องฟ้า สตรีเป็นภาพยกลอนของโลก”^๑

จากการศึกษาชีวิตและงานของหนังตะลุงชั้นครูคู่เมืองนครศรีธรรมราช พบว่า ศิลปินเหล่านั้นต่าง ถือสตรีเป็นศูนย์กลางในการสร้างสรรค์วรรณกรรมเช่นเดียวกัน ซึ่งสังเกตได้จากนิยายหนังตะลุง และบทหนังตะลุง โดยเฉพาะบทนาง บทฤๅษีสอนศิษย์ บทแม่สอนลูก และบทยักษ์สอนลูกสาว เป็นต้น

^๑ พระยาอนุนานราชชน วรรณคดี กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา ๒๕๑๔ หน้า ๘๓

จีเฆา ตำรวมในการนั่งและการทำงานคือนั่งในที่
อันควร ทำงานในลักษณะอาการและท่าทางอัน
สุภาพเรียบร้อย ตำรวมในการเจรจาและท่าทีที่
แสดงออกต่อเพศตรงข้าม คือดยามพูดจาปราศรัยไม่
แสดงทีท่าว่าขี้ขวง หรือจงใจจะชวนให้ชายเกิด
คึดหาราคะ หรือเกิดอารมณ์ทางเพศ เป็นต้น
ส่วนการแต่งกายงามนั้น คือแต่งกายสุภาพเรียบร้อย
เหมาะสมกับยุคสมัย วย และฐานะ เข้าลักษณะ
สำนวนที่ว่า “จะนุ่งจะห่มก็พอสมฐานะ”

๓. สตรีต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณีและ
กติกาสังคม คือตำรวมในเรื่องรักๆใคร่ๆ มีใจ
ซื่อสัตย์ปรนนิบัติสามี ไม่มีพฤติกรรมหึงหวงอย่าง
รุนแรง ไม่มักมากในกามารมณ์ ไม่เอาสามีเขามา
เป็นสามีคน ไม่ว่าจะเป็นการขี้แย่งของเขา
หรือไม่ก็ตาม

การตำรวมในเรื่องรักๆใคร่ๆ ในที่นี้คือ
การไม่รักมีสามีหรือมีครอบครัวก่อนหรือหลังวัย
อันควร ไม่บอกหรือแสดงความรักต่อผู้ชายก่อน
ไม่สาละวนแสวงหาผู้ชายและรักรักกับชายที่มีอายุ
มากหรือน้อยกว่าตนมากเกินไป ไม่แสดงความรัก
จนออกนอกหน้า ต้องรู้จักเก็บความรู้สึกไว้ในใจ
รอให้ผู้ใหญ่รับรู้มีการขอร้องแต่งงานตามประเพณี
เสียก่อนจึงจะยินยอมให้ผู้ชายถูกเนื้อต้องตัว และ
อยู่กับเป็นคู่ฟัวตัวเมียกันได้ ต้องไม่หนีตามผู้ชาย
หรือที่สำนวนภาษาใต้ใช้ว่า “ตามฟัว” ส่วนการไม่
มักมากในกามารมณ์นั้นในที่นี้ คือคบขู้ผู้ชายคน
แล้วคนเล่า ไม่มีสามีหลายคนในช่วงเวลาเดียวกัน
หรือผลัดเปลี่ยนสามีบ่อยครั้งเหมือนดังผลัดผ้า

๔. สตรีต้องมีคุณธรรมศีลธรรมจรยาทาง
พุทธศาสนา คือ เป็นผู้มีจิตใจเป็นกุศล พอใจใน
การทำบุญหรือกอบปรกกรรมคืออยู่เป็นนิจ เคารพยก
ย่องบูชาบิดามารดา บรรพบุรุษ มีกตัญญูกตเวทิต่อ
บุพการี และผู้มีพระคุณ ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์
ฟังธรรม และประกอบกุศลกิจในโอกาสต่างๆ ที่

สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและประเพณี มี
มนุษยสัมพันธ์อันดี โอบอ้อมอารี มีปิยวาจา หรือ
กัลยาณมิตร และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนบ้าน
 เป็นต้น

๕. สตรีต้องไม่ริเป็นแม่สื่อแม่ชัก คือไม่
ใส่ใจที่จะเป็นสะพานเชื่อมต่อให้หนุ่มสาวมี
สัมพันธ์ภาพทางเพศซึ่งกันและกัน ไม่ว่าสัมพันธ์
ภาพนั้นจะสอดคล้องกับจารีตประเพณีหรือกติกาสังคมหรือไม่

เพื่อให้เห็นเป็นประจักษ์ ภาพลักษณ์ของ
สตรีที่สังคมพึงประสงค์ และสังคมพึงปฏิเสธ
โปรดพิจารณาศึกษาสังเกตจากบทหนังตะลุงชั้นครู
คู่เมืองนครศรีธรรมราช ต่อไปนี้

ตัวอย่างบทหนังตะลุงที่บ่งบอกถึงภาพลักษณ์ของ
สตรีซึ่งเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

ยกข้อสาวสิบสองทองทั้งแท่น

คึดเต็มแสนบ่าวเห็นเป็นที่หวัง

ทั้งกายกร่อนระทวยสวยเสียจ้ง

สองเต้าตั้งเต่งคุมชายน่ากุ่มน่าน่า

ชันษาสิบสามทราวมกินเหมง

พวกนักเลงชายชายนึกใคร่หยา

สงวนกายไม่ให้หมองต้องแคดคำ

เจ้าตาค้างามละม่อมไม่ผอมไม่พี

การวิชาสามัญก็ทันสมัย

อังกฤษไทยสอบไล่ได้มอสี่

กับตัวเลขคุณหารช่านาญดี

อายุสิบเก้าปีเลือกนางงาม

พออายุสิบเก้าเข้าประกวด

จึงได้อวดเป็นนางสาวชาวสยาม

ส่งประกวดทุกสถานการสวยงาม

กำลังทราวมพอดีเชื้อพอเป็นขี้ลม

แม้ชายใดได้ขี้ลวมลพักตร์

ไม่คลายรักรูปนามว่างามสม

ทั้งสองอย่างไม่ว่าปรางหรือนอนม
ช่างพอสมได้พันตำลึงทอง

ส่วนภายในตีค่าห้าพันซั่ง
เป็นที่ตั้งของล้ำยังไม่กล้าไม่หมอง
นื่องอยู่เปลี่ยวเดียวดายไร้คู่ครอง
เฝ้าตรีกตรองตรองตรีกนีกทุกวัน

(จันทร์แก้ว บุญขวัญ)

จะกล่าวถึงอรุณีที่สวยงาม
ขึ้นปรากฏให้โลกเห็นเช่นบุปผา
สงวนตัวสงวนร่างนวลนางมา
แต่งกายทุกวันนีขวัญใจ

หล่อนเพิ่งรุ่นครุณีสิบเจ็ดปีถ้วน
เนื้อหนังนวลไม่มีชั่วติดตัวตรงไหน
ผิวมันสำแลล้นหน้านวลใส
ไม่มีใครมาปองปานอยู่นานวัน

รักษานวลสงวนตัวชั่วไม่มีติด
แผลสักนิดไม่ติดไว้ในกายฉัน
เฝ้าทาแป้งแต่งกายไม่วายวัน
เปรียบดวงจันทร์ที่แจ่มฟ้าภาพพร
เสมอแก้วแววมยุรีที่สถิต

เฝ้าปกปิดร่างกายสายสมร
สิ่งชั่วไม่ให้ติดกับกายกร
สิ่งที่คลอนไม่ให้เกล้าเฝ้าราศี

รักษานวลสงวนตัวให้ถูกต้อง
เพื่อประคองความรักสมศักดิ์ศรี
ตั้งแต่เกิดกำเนิดร่างนางเทวี
ความราศีไม่ติดตัวเรื่องมัวเมา

(จันทร์แก้ว บุญขวัญ)

มารมอง ดูบุตร สวยสุด ลูกสาว
สกาบ สวยเกิน ลายเงิน เลขา
โอรุณีพร้อม อิมพร้อม พรอดจอม พร่องจา
มั่งสา เมื่อสาว สองเต้า เสื้อตั้ง
คิ้วโค้ง ไค้คงคด บุญยศ บุตรย์กษ

ยศศักดิ์ ยามสาว เนื้อขาว นวลจึง
เนตรหวาน ลานวิญ ญาณดิน ย่อมตั้ง
เอวกลิ้ง อ้วนกลม อุดม อ้วนดี
วงหน้า หวานหนัก ชายรัก ชวนร่วม
กอดสวม กายสาว ยามหนาว ก็ไม่หนี
กลิ่นหอม กล่อมหวล ใครชวน ใครย
มังสี ในเสื้อ กวนเบื้อ เกี้ยวบอย
ใครหมาย เคียงหมอน เหมือนหล่อน ม่อยหลับ
กลิ่นหอม กล่อมอับ หวนรับ ล่อนหรอย
เป็นสาว ปานแสง ดาวเคร่ง เดือนกล้อย
รูปน้อย เร็วมันัก สวยจัก สายใจ
สิบเก้า สวยเกิน หน้าเฝิน เนื้อผ่อง
ยามแ้ม ยิ้มย่อง แก้มสอง ผ่องใส
(จันทร์แก้ว บุญขวัญ)

จะยกข้อครุณีสตรีสาว
อายุเจ้าสิบหกถ้วนชวนให้หลง
ทั้งเทศเกล้าเฝ้าผมนื่องสมทรง
ใครเห็นองค์ต้องเป็นบ้าถึงห้าวัน

อย่าว่าแต่เมรราวาสขาดโหดหิน
พระทรงศีลยังปลื้มลิ้มจันทัน
ทั้งสองปรางแปลงปลั่งดั่งแสงจันทร์
จะดูถันนื่องขาวเหมือนทลาวแดง
นื่องถอดเสื้อออกจกน้ายามสนุก
หนุ่มชนลูกมือล้วงเป่าเข้าทุกแห่ง
คิ้วนื่องค้อมอ้อมโสดโอรุณีนื่องแดง
พระธรรมแต่งมาให้บ้าหูดาลาย

ทั้งสองกรรมเหมือนกลีบจงกลแก้ว
สองเนตรแวปานนิลมณีฉาย
ศอนื่องกลมเหมือนกล่อมมีปล้องปลาย
นาสิกสายงามละออเหมือนขอกชิน
ทั้งสองเต้านื่องเต่งขึ้นเคร่งครัด
ลูกคุมปรัดหนุ่มเหียนเหมือนเงียนฝัน

วันนั้นอาบนํ้าท่าริมวาริน
 นกโบบินเห็นนุชน้องหยุดมองแล
 สาวทั่วไปไม่มีไฝรอยมีบาด
 น้องทั้งชาติเกิดกายหาไม่แผล
 ได้แหวนแก้วกริชของดีแท้
 พอกับแม่ให้เนื้อเย็นเป็นรางวัล
 (ประวิง ป.รัช้าง)

ไปเกิดหล่อนพ่อจะสอนในราตรี
 สอนแล้วกุมารีเป็นสตรีของไทย
 ไหนจะเดินไหนจะเห็น ไหนจะนอน ไหนจะนั่ง
 จงระวังกริชยานะเจ้าทราชมอาหลัก
 อันเรือนสามน้ำสี่ของดีวิไล
 สำหรับหญิงไทยไปเกิดสีกา
 อย่าถอนใจออกนอกผิวตัวจะหาย
 เมื่อยามได้ปกครองพวกพ้องวงศา
 อันเรือนสามน้ำสี่นั้นมีราคา
 จำไว้ดำบิดรสอนให้เจ้าไป
 เมื่อยามได้ผิวแล้วฝากตัวอยู่ในห้อง
 ได้ผิวปกครองถามหาของสิ่งไหน
 อย่าละเมิดผิวที่รักหักอาลัย
 ถ้านอกใจผู้ชายเขาว่าหญิงหลายกล.
 อันแม่เรือนนี้แหละหลายแม่นัก
 เจ้าให้ผิวเจ้ารักลูกจักได้ผล
 ธรรมดาว่าผู้หญิงยิ่งร้อนยิ่งรน
 ร้อนสุดทนร้อนคลั่งร้อนทั้งตัว
 อย่าทำหญิงสองใจใครจะคบ
 เกิดเป็นคนคนให้จบอย่ารบผิว
 อย่าดิฉินนินทาจะหมองมัว
 อย่รบผิวรุ่งเช้าเมื่อไม่ได้กินข้าวปลา
 หญิงสามผิวชายสามโบสถ์อย่าสมัคร
 หลานสาวอย่ารักเพราะมันชั่วหนักช้วนหา
 หลีกให้ไกลไทยแท้สอนแม่ป้า
 สอนหลานยาเป็นศิษย์จำจิตจำใจ
 (จันทร์แก้ว บุญขวัญ)

ลูกพ่อช่างงามเจ้าอย่าตามผิว
 ความควายความวัวทำชั่วต้องผิด
 คนลือไปจงคบชายอย่าคิด
 อย่าสร้างความคิดพ่ออับอายนัก
 ผู้หญิงรูปงามอย่าตามผู้ชาย
 พ่อแม่ต้องอายุอย่าทำลายศักดิ์
 เรือนสามน้ำสี่ของดีพวกยักษ์
 เสียดกลุสูกศักดิ์เป็นหม้ายอายุคน
 ยืนนอนให้แฉ่ง อย่าแกล้งเที่ยวหา
 เสียดหน้าเสียดตาตั้นหาของหลง
 เจ้าเป็นหญิงสาวเรื่องราวเหมือนวงศ์
 ชายไหนใจตรงเชื่อวงศ์มันดี
 ถ้าชายมาขอพ่อไม่ตกมาก
 ไม่ให้ลำบากอายุสัตว์บัดสี
 คชสารเหยียบวงเสียดท่วงเสียดที่
 สมบัติสตรีมากมายหลายพรรณ
 แต่งเครื่องลูกสาวให้เหมือนชาวเมืองใหม่
 พบชายที่ไหนอย่าตามใจหมั้น
 พ่อสอนพ่อชมให้สมกายน
 บ่าวบ่าวทั้งนั้นมันสำคัญมีคม
 อ้ายบ่าวชี้ค้ร้านลูกมารอย่ารัก
 เสียดกลุสูกศักดิ์ลูกยักษ์สร้างสม
 นึกแลให้ตีมีชาตินิยม
 อย่าให้ชายชมตรมในใจคอ
 เราเกิดเป็นหญิงให้จริงลูกสาว
 ตัวดำตัวขาวรักชายให้ขอ
 หลงด้วยลิ้นชายเป็นหม้ายทับคอ
 ลูกสาวของพ่อไม่มีใครขอสักที
 ไปตลาดเข้าเข้าบ่าวบ่าวพูดเกี้ยว
 พูดลัดพูดเลี้ยวอายุสัตว์บัดสี
 น้ำผึ้งว่าหวานน้ำตาลว่าดี
 ลิ้นคนพรรค์นี้หวานกว่าน้ำตาล
 งามขำจำไว้ให้ได้ชายชาญ
 คำบิดาท่านได้สั่งสอนวอนส่ง
 (จันทร์แก้ว บุญขวัญ)

งามนึ่งงามนวลงาม กระบวนสาวน้อย
อาการอ่อนช้อย พริ้งพรายชายชวา
สมพักตร์ศักดิ์พูน ตระกูลญาติกา
บุญเพญญา นิสัยใจบุญ
มาคิดมิตรต้อง ใจน้องสมเนื้อ
มิตรจดหมดเจือ เพื่อจะพะหน้า
จะหุ่นพี่มา พบเจ้าการราวการณ
ขึ้นอกชมบุญ เนื้ออุ่นอย่าวาว
เพชรดับดาวหุ่ฮ้อย ดูพริ้วแพรวพราว
หัวเหลืองหัวขาว หัวดำคร่ำแดง
หัวเขียวหัวเหลือง งามประเทืองส่องแสง
เสื่อถักปักเข็มอกเต็มอกแดง
พี่แลเห็นเนื้อพร้อมทั้งเสื่อใน
งามกรยามกรายงามนี้วยามกริด
เหมือนเทียนพันรัศรุตสายปลายไต้
(จ้านีเยร คำหวาน)

(กบเต็น)

อุบลน้อมกายสาวเข้ามาหาแม่
แลโหนดำแขเธอสวยงามหนักหนา
เอี่ยมโอแลดูโสกา
เกลื่อนดอกไม้รายรอบขอบนม
ยืมรอบขอบนางวางวางในผ้า
งามหลังงามหน้างามผ้างามผม
งามผมงามผ้างามนี้งามนม
งามนี้งามนมงามผมตัดลอน
งามคิ้วงามคองงามสองงามโสด
งามโอษฐ์ยิ้มแย้มงามแก้มทับหมอน
งามแก้มทับผ้าชายน่ากอดนอน
งามเนื้ออ่อนอ่อนน่านอนชวนจับ
สูงต่ำล่ำเล็กปากเด็กสาวก็แดง
น่ารักเสียวแรงโพกเป็นแบนพับ
นุ่งผ้าถุงแพรดูแลพลับพลับ
งามสรรพงามสามช่างงามประไพ

สาวน้อยแฉวนสร้อยลือกเกิด
 เนื้อทองทั้งเจ็ดเม็ดเท่าผาลไฉ
 ไหนลือกเกิดยังเพชรข้างใน
 หนาคใหญ่ของเพชรเท่าเม็ดส้มปริง
 งามข้อมงามข้างแลข้างล่าง
 ช่างงามน้องหญิง
 งามโสภาส่งเสียจริง
 แม่ยอดหญิงยังอยู่คนเดียว
 ปิดกรงทองห้องขังนั่งโหยหา
 สาริกาหลับปากเมื่อยามยากกลัวเขี้ยว
 (ปล้อง อ้ายลูกหมี่)

คำแม่สอนจำไว้ให้มันดี
 เรื่องเรือนสามน้ำสี่ที่แม่สอน
 เจ้าเป็นหญิงสามสิ่งตั้งสังวรณ
 หนึ่งเรือนอยู่แม่สอนหล่อนเข้าใจ
 เมื่อตื่นนอนหมอนมุ้งสาวดับเข้าที่
 เจ้าโฉมศรีปิดกวาดเสื่อสาดใหม่
 ที่รับแขกมีน้ำตามพอใจ
 ในครัวไฟจงดับให้จับตา
 กินเสร็จสรรพดับไว้ให้เข้าที่
 คุกกี้หยิบกึ่งถ้วยสบายหนักหนา
 ในลานบ้านจงกวาดให้สะอาดตา
 แล้วต่อมาเรือนกายของสายใจ
 จะแต่งตัวรูปหล่อให้พอดี
 ถ้ามามีสิ่งเปลืองเป็นเรื่องใหญ่
 อย่าให้เหมือนคนต่างแดนแสนคับใจ
 เราคนไทยแต่งตามวัฒนธรรม
 เรือนที่สามเรือนหอนั่นพอดี
 ผู้หญิงมีงานสองต้องคบขำ
 ถ้างานเดียวต่อตายไม่ควรทำ
 เจ้าอย่านำสวดเหนียวหေးพอเสียใจ
 พ่อจะสอนเรื่องน้ำสี่นี้จำไว้
 น้ำจืดที่ใช่ให้แจ่มใส

อย่างเสียงท้าวมหาพรหมชมชื่นใจ
 เสนาะในโศดา บรรดาผู้ฟัง
 กังวาลซึ่งกลมกล่อมถนอมจิต
 ทุกชีวิตชอบแต่อย่างแต่ตรงซึ้ง
 อีกน้ำใจใฝ่ธรรมะมีพลัง
 ชีวิตยังหรือวางวายชื่อไม่จาง
 การต้อนรับผู้มาเยือนก็เหมือนกัน
 น้ำหนึ่งขันตั้งไว้อย่าให้ห่าง
 นั่งตามข่าวทุกหน้าบ้านนายนา
 เจ้าจงสร้างเสริมตระกูลอย่าให้สูญไป
 อีกอย่างหนึ่งการคู่ดูให้ดี
 ผิดหนึ่งที่ยู่ยากลำบากใหญ่
 ชายพุงหมาดางอย่างลงใจ
 จงดูไปสายตาเจ้าอย่ามัว
 ชายหน้าแห้งแข็งถึงหญิงอย่ารัก
 ขาดนรลักษณ์งามขำอย่าทำผิว
 ชายผมหยิกหน้าฟันขาวสาวควรกลัว
 เอาทำผิวแล้วหล่อนคงร้อนใจ
 ชายสองเสียงเคียงนอนหล่อนอย่ารัก
 เพราะมันมักจะเลวพาเหลวไหล
 ชายใฝ่สูงเกินศักดิ์อย่าหลงรักลงไป
 นุ่งชุดใหม่อวดตัวไม่กลัวจน
 นุ่งชุดยีนส์ ผูกนาคาคุณารัก
 แต่สักกักไม่ติดกระเป๋าบ่าวไร้ผล
 ขึ้นเรือนใครกระจกมีหวีตั้งบน
 มันหวีจนहार้องน้องแต่ตาย
 มีปากกาเหน็บกระเป๋ากินข้าวท่า
 เทียวเสพยาทำตัวชั่วฉิบหาย
 (ล้อม สระกำ)

แม่จะสั่งหรือสอนตอนเป็นสาว
 เหมือนผ้าขาวที่ละเอียดใครไม่เกลียดหน่าย
 จะยีนเดินนอนนั่งระวังกาย
 พวกชายชายเจ้าชู้มักดูมอง

เมื่อยามนั่งอย่าหยัดหมัดริมผ้า
เพราะสายตาผู้ชายใช้หาของ
ไม่ถึงที่อย่าให้ชายได้มอง
สงวนของเสี้ยวมสาวคร่าววันแต่ง
คือสาวพรหมจารีต้องบริสุทธิ์
ปล่อยให้หลุมศพหมอบใครขอแสง
พรหมจารีให้สิ้นกันต่อวันแต่ง
มีศรีแสงครบถ้วนล้วนชื่นใจ
อีกอย่างหนึ่งหาκούให้ดี
ผิดหนึ่งที่ยุ่งยากลำบากใหญ่
ชายพุงหมาตาจ้องอย่าหลงใจ
จงดูไปสายตาเจ้าอย่ามัว
ชายหน้าแห้งแข็งถึงหญิงอย่ารัก
ขาดนวลกลิ่นดอกงามข่าอย่าทำผิว
ชายผมหยิกหน้าฟันขาวสาวควรกลัว
เอาทำผิวแล้วหล่อนคงร้อนใจ
ชายขี้เหล้าขี้ยาสาวอย่ารัก
เพราะมันมักตายเร็วพาเหลวไหล
ชายใฝ่สูงเกินศักดิ์อย่าหลงรักลงไป
ถือว่าใหญ่อวดตัวไม่กลัวจน
การแต่งตัวเหมือนนายให้น่ารัก
แต่สักกักไม่คิดเป่าบัวไร้ผล
ขึ้นเรือนใครจกมีหัวตั้งบน
มันหัวจกนหาร้องน้องแต่ตาย
ยาบ้าติดเหล้าติดมันผิดทำ
ลักเขามาแต่งตัวชั่วฉิบหาย
ส่วนร่างกายเราเห็นว่าเป็นชาย
เพื่อสาปแช่งจนตายดีไม่ดี
(ล้อม สระกำ)

ก่อนแต่ไปฟังเกิดโยพ้อจะสอน
นี่จะวอนหลายครั้งนี่จะสั่งหลายหน
แต่ไม่มีวางไม่วางคน
นี่นิรมลพ้อก็สนใจครัน
สาวสาวบางคนประพุดดินเสียหาย
มีมากมายมีหลายมากหลัน
ยุคปรมณูมันมืออยู่มากครัน
หญิงทุกวันมันหมุนทันดาวเทียม
ถือคุณย์พินิจไม่คิดหลังหน้า
กระทั่งว่าเสียศหมดเหลี่ยม
ไม่เทียมแต่ดาวสาวสาวก็เทียม
ไม่เจียมตนไม่กลัวคนนิินทา
เราเป็นสตรีนะเทวีผมหมอบ
เราเปรียบเหมือนบ่ออย่าร่านหาหมา
เราเป็นจันทราอย่าไล่จับราหู
เกิดเป็นหมูอย่าได้ไล่จับเสือ
เกิดเป็นท่าอย่าวิ่งหาเรือ
น่าเบื่อจริงเขาว่าหญิงไม่ดี
โบราณนานมาผีร่านหาเปรว
แต่เดี๋ยวนี้เลวเปรวร่านหาผี
เราเป็นฝอยหญ้าอย่ารำหาอัครี
ไม่เคยมีมาในสมัยโบราณ
โบราณนานมาสารมาหาด้ง
เดี๋ยวนี้นั่งหลังด้งไล่ครอบสาร
โบราณนานมาคนร่านหาพาน
พ้ออยู่นานพานร่านหาคน
หญิงร่านหาชายพ้อไม่เห็นที่
มาเดี๋ยวนี้เห็นมากมายหลายหน
(ทวีศิลป์ บางตะพง)

อย่าเที่ยวฟุ้งซ่านไปนอกบ้านนอกนา
 ใครไปใครมาอย่ายกหมากพลู
 บ่าวบ่าวรุ่นรุ่นเดินรุ่นยู่ไขว่
 อย่าเอาใจใส่ใช้หน้าตาหู
 อย่าเดินทางรอกยกพรกขึ้นหู
 สุนัขข้อมรู้ว่าข้าวอยู่ในพรก
 อย่าชักน้ำเข้าเรืออย่าชักเสื่อเข้าบ้าน
 ภาษิตโบราณท่านห้ามไว้หก
 เปรียบตัวสักนิกอย่าคิดคลก
 เอาข้าวใส่พรกยกให้สุนัข
 ถ้าเด็กต่อแหลมมันเข้าแค่แล้วกิด
 หมิงครุบให้ติดไฟให้มีอหัก
 ถ้าคนไหนมือถึหมิงตีเสียให้ชัก
 ดูถูกดูยกษ์เสียศักดิ์เสื่อมยศ
 ถ้าคนไหนมองแข่งหมันแกลึงยักคิ้ว
 เอาไม้ฆ้อนลิ่วให้หมันกล้วหัวหด
 ยิ่งเฉียดยิ่งเฉยยิ่งเลยไม่ลด
 พุทโธงามหมคจะเข้าซิดกิดชม
 (ทวิศิลป์ บางตะพง)

ก่อนจะไปหนุงนั่งฟังให้ดี
 หนึ่งกริยามรยาทอย่าให้พลาดสาวพรหมจารี
 จะเดินเหินนอนนั่งระวังเสียให้ดี
 เป็นสาวพรหมจารี ลูกยาต้องรักษากาย
 สองลูกนอนในห้องอย่าให้พลาด
 ตื่นหุงข้าวเข้าคักบาตรควรจำหมาย
 สามลูกไม่ทำตามพ่อแม่มีแต่พลอยยาย
 ลูกระวังตัวไว้อย่าให้เขาได้นินทา
 อันเรือนสามน้ำสี่นี้อย่ามองข้าม
 อย่าถือว่ารูปร่างเราจะเสียสง่า
 ที่ต้องมีศีลธรรมของพระสัมมา
 เจ้าอุตสาห์จัดให้งามตามสมควร
 ยามเมื่อเจ้าจากบ้านช่องของลูกสาว
 เป็นครั้งคราวใกล้หรือไกลลูกอย่าไปแต่สวน

ห้าการพูดจาพิจารณาพอสมควร
 อย่าเชยชวนผู้ชายเข้ามาเดินใกล้เคียง
 จริงไม่จริงเราเกิดเป็นหญิงรักษายาก
 แสนลำบากเขาวมิตรเรื่องการปิดปากเสียง
 อย่าเชยชวนผู้ชายเข้ามาเดินใกล้เคียง
 เป็นปากเสียงคนทั้งสิ้นเขาจะนินทา
 (ประยูรใหญ่ บ้านเทิงศิลป์)

พ่อปลุกมันเทศ เจตนาหวังจะหาหัว
 ถ้าลูกมีผิว พ่อหวังฟังวาสนา
 ได้ชายชั่ว จะช้า ช้าจะขายหน้าตา
 ทั้งพี่น้องพงศา จะเสียใจ
 ถ้าลูกได้ผัวดี พ่อจะเป็นศรีสง่าหน้า
 ทั้งพี่น้องน้ำป่า เขาจะพลอยอาศัย
 ชายไม่ดีพยายาม ถ้นธอดตามเขาไป
 ไม่อาศัยพ่อแม่ไปแต่ตัว

เราเป็นสาวคราวหนึ่งอย่าให้ถึงสอง
 ต้องคริตรองเสียให้ดี ก่อนสาวสาวจะมีผัว

.....
 ...แม่เรือนคิปฏิบัติไว้ให้รอบคอบ
 รู้ประกอบเอาไว้ให้ดีเถิดอิหนู
 ถึงไม่ใช่อาคารบ้านคุณครู
 แต่พ่ออยู่พวกเราเหล่าคนจน
 เจ้าจงรักษาศรีไว้อย่าให้จืด
 พ่อหวานพิชกายหลังไว้หวังผล
 สร้างความดีทุกวันทุกวี่เกิดนิรมล
 บุญถึงตนวันหน้าหนูจะสบาย
 (ประยูรใหญ่ บ้านเทิงศิลป์)

อยู่เถิดลูกสาววันนี้พ่อยกษ์
 พ่อเนิ่นรักตัวเจ้าหนักหนา
 วันนี้พ่อจรพ่อจะผ่อนครา
 ฟังกิจบิดาเมื่อเวลาพ่อไป

ถูกสาวเอยถูกสาวคนหล่อ
เอียงคอเข้ามาดูหน้าตาแจ่มใส
เข้มแข็งยิ่งนักพระพักตร์วีโล
ติดอกติดใจวันที่จะจร

ถูกเอยถูกสาวคนหล่อ
เอียงคอเข้ามาบิดาจะสอน
รักษานวลสงวนกายเหมือนดอกไม้ยังอ่อน
พวกภมรบินร้อนจะไซ

รักษานวลสงวนศักดิ์จึงรักพ่อแม่
อย่าเที่ยววิ่งแร้ไปตามท้ายชายไหน
เดินเห็นนาคกรายผู้ชายชอบใจ
อย่าเดินทำยักษ์จะเสียศักดิ์สูงวงศ์

จะเดินกลางตลาดนาคช้ายนาคขวา
อย่าเดินแอ็กทำรักษาเชื้อหงส์
พูดจาอย่าหลอกบอกให้ตรงตรง
หวิผมทรงพอเกล้ากินเกล้าพอมา

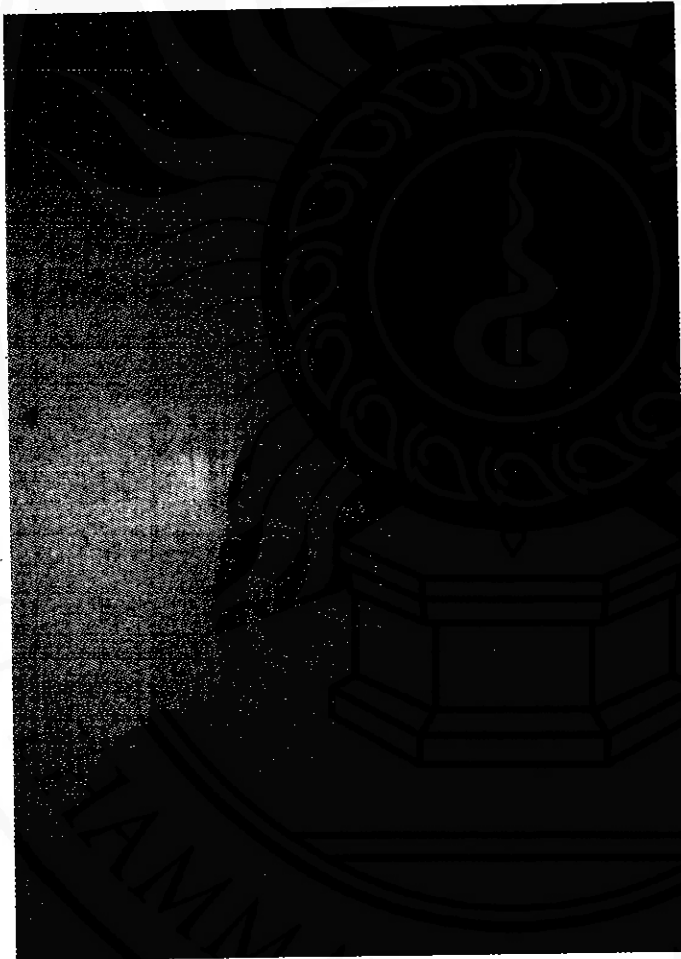
อย่าชิงสุกก่อนห้ามทำความไม่ดี
จะได้อัปรีภัยบัดสีเพื่อนเขา
ไปเมืองคอนอย่าไปนอนป่าเลย
คิดเผยแต่สุขเคี้ยวทุกข์ถึงตัว

อยู่ไปไม่ตายคงได้ผัวแน่
รักพ่อรักแม่อย่าวิ่งแร้หาผัว
รักษานวลสงวนกายอย่าให้หมองมัว
ได้ผัววันไหนหนักใหญ่สักที

ถูกอกแขกแลกเกล้าชนชาวใกล้ไกล
พี่น้องมาไปผัดหมูฉี่
บ่าวบ่าวทุกวันชาติขันเต็มที
ไร้ชาติผู้ตีหมดศักดิ์ศรีชาย

เที่ยวเดินกรายแขนแฟนมึงแฟนกู
อย่าทำนอกกลุ่มควรจดจำหมาย
เป็นสตรีนี้ยากลำบากใจกาย
มึงอย่าเที่ยวอนหงายให้เพื่อนได้แทง

พูดจาพาทีลมฝีปาก
อย่าให้มากถ้อยคำทำพูดทำแผลง

ของดีมีค่าราคาแพงแพง
ถ้าไฉนนานแรงเดี่ยวแมงลักไซ
สำหรับดอกไม้ขายได้เมื่ออ่อน
ถ้าไฉนกลอนใครจะซื้อทำไหร
(จันเนียร คำหวาน)

เกิดเป็นหญิงเป็นสิ่งควรคิด
ชั่วชีวิตเป็นสาวหนึ่งหน
เป็นสาวสวยสิ่งเขาเรียกหญิงลาว
เป็นขีปากคนทนรับอับอาย
รักตัวเจียมตัวกลัวเสียหน้า
ประเดี้ยวของรักมันมักเสียหาย
รักเดียวรักคู่รักผู้รักชาย
รักมักง่ายจะเป็นหม้ายเต็มต่อ
ความจริงหญิงชายปองหมายเรื่องรัก
ใครไม่ห้ามหักถ้ารักให้ขอ
อย่าเชื่อง่ายดายเชื่อชายสอพลอ
มันหลอกกล่อหลงลืมจิตรส
วันแรกรักรักมักหอมหวาน
เมื่อไปนานนานรักสลายหายหมด
คนปล้นคน โกงคน โคลงคนคด
คนทรยศไม่เป็นบรรทัด
ฟังนะเจ้าแก้มขาวฟังแม่
แม่นั้นแท้แท้สอนแนคี่หนัก
ฯลฯ
(ปรีชา สงวนศิลป์)

แม่เสียคายนคลอดลูกชายไม่ได้ตามปรารถนา
ด้วยฟ้าคะนองเซษฐาเป็นคนเลวเหลวไหล
แม่จะสอนดาราเจ้ายาใจ
อย่าเหลวไหลเลยถูกยาฟังมารดาเสียก่อน
ไอ้เจ้าพัชรินทร์ของแม่เหย
กระไรเลยมานั่งฟังแม่สอน
อย่ามักเหลวเหลวไหลแม่เนื้ออ่อน
ฟังชนนีมาสอนตอนเรื่องราว

เกิดมาเป็นสตรีควรมีสักดี
เจ้าจงรักภรรยาคุณค่าสาว
การพุดจพาทีมีเรื่องราว
อย่าพุดจวาวอดตัวทำเป็นหญิงหัวโต
อย่าเป็นหญิงข้อนจู้ว่าทำจัดจ้าน
จะรำคาญด้วยสังคมเขาจะชมว่าหญิงโหล
อย่าแต่งกายเดินควงล่องเข้าไซว์
อย่าไปไม้กับชายชายในท่ามสายตาคณ
เขาจะด่าว่าเราคืออด้วยต่ำศักดิ์
หรือถ้าถูกนักนิทาเข้าสักสี่ห้าหน
ชื่อก็หมดรสก็หมิ่นสิ้นหอมตน
เกิดเป็นคนควรค่าต้องรักษาความดี
โหมสาวสาวจะสวยเพราะเรือนสาม
โหมสาวสาวจะงามเพราะน้ำสี่
ให้เก็บตัวเหมือนศรีสวัสดิ์ทางมีตรี
รักสารีร์เนื้อหอมยอมบรลย์
แม่จะสอนวอนสั่งเจ้าฟังไว้
จำเถิดจำปารายอย่าได้เลวเหลวไหล
(ปรีชา สงวนศิลป์)

เด็กหลาวหลาวมักเสียสาวเสียแล้ว
เชื่อว่าแม่ฟังคำแม่สั่งเสีย
สาวเรียนชั่วริบยอมตัวเป็นเมีย
ขายเนื้อหมูจนเสียผู้เสียคน
ผู้ชายขอย่าหน้าล่อยืมหัว
เมื่อพลอตตัวต้องหาผิวหลายหน
รักชู้มากเป็นขีปากขีปน
อย่าลาวนอย่าสัปคนสอยคาว
คำหวานล่อนั่งยกยอว่าสวย
สาวเห็นด้วยจะเสียสวยเสียสาว
ระเริงชายทำว่าสายตายาว
เที่ยวออกคราวจนคนเล่าข่าวลือ
กินของแพงอย่าดกแต่งหรุหรธา
ออกขวางคาแลไม่น่านับถือ

ชุดนุ่งห่มอย่าโจวันมสะคือ
 ก้าวเสี้ยชื่อแม่หารือการุณ
 อย่าเห็นด้วยไปเสริมสวยเสริมแสง
 จับจ่ายแพงจนสิ้นเปลืองเคื่องขุ่น
 ดูดลิวฝ้าตกแต่งหน้าว่าทูน
 ไม่สมคุณอยู่ตามบุญตามกรรม
 รูปไม่สวยแต่รำรวยจริต
 หมูบับจิตว่าสวยสมคมขำ
 เด็กสาวสาวไม่ว่าขาวหรือดำ
 แม่เนาะนำคนกล่าวคำว่าคุณ
 งามแต่รูปหากเขาจูบไม่หอม
 เป็นจอมปลอมเขาสับปรับทับถม
 อานน้ำแร่ถึงไปแช่น้ำนม
 ใครไม่ชมว่าสาวพรหมจารี
 อยู่สะอาดธรรมชาติน้ำเชื้อ
 เกลือก็เกลือใครไม่เกลียดเสียดลี
 แม่สมยอมไม่ว่าผอมหรือพี
 จนหรือมีจงดาคำทำงาน
 ลูกรักดีจะเป็นที่นับถือ
 โลกเขาถือและชมชอบสอปลาม
 แม่เห็นด้วยไม่ว่าสวยหรือทราม
 พยายามปฏิบัติสัวส์ดี

(ปรีชา สงวนศิลป์)

หญิงสาวบ่าวโสคมาฟังโอรุ้ผมอ้าง
 กลอนเสริมบทสร้างอ้างไว้ก็ไม่ผิด
 กู้ก็องกฎไปตามยศกิจ
 ถูกหรือผิดให้ญาติมิตรคอยฟัง
 ไวพจน์หลานชายได้จากถิ่นฐาน
 มาแจ้งโหวหารให้ญาติชมสมหวัง
 หนุ่มหนุ่มเคยแลแม่แก่เคยฟัง
 ขอบใจจึงมานั่งฟังร้องกล่าว
 เกิดเป็นสตรีต้องรักศรีรักสัตย์
 หน้าที่ปฏิบัติเมื่อกำลังยังสาว..หญิงเหอ..

อย่าสร้างความชั่วให้ตัวมีคาว
 จะเสียดสาวชาวลินนินทา
 กักโกโหมหมองพี่น้องคูหมื่น
 เพื่อนติฉินสิ้นทุกหย่อมหญ้า หญิงเหอ...
 ปีนยุงรักหางเป็นข้างรักงา
 ผู้หญิงรักษาเรื่องสมบัติสตรี
 การเรือนการบ้านเป็นงานผู้หญิง
 หน้าทีทุกสิ่งเรื่องหุงต้มสัมลี
 แยกไปไทยมาพูดจาให้ดี
 รู้จักพาที่ผู้ดีเอ็นโย
 เลื้อผ้าแต่งมันแต่งกันเท่าไหร
 ขาดทรัพย์ภายในไม่มีใครว่าหล่อ..สาวเหอ..
 สกุดเสียด ชื่อสุญ เพิ่มพูนก็ไม่พอ
 เป็นข้อควรคิดพลาดนิตเสียดคน
 เป็นข้อควรคิดพลาดนิตเสียดคน สาวเหอ...

(ปรีชา สงวนศิลป์)

ตัวอย่างบทหนึ่งตะลุงที่บ่งบอกถึง
 ภาพลักษณ์ของสตรีที่พึงปฏิบัติของสังคม

ยกคุณหญิงพิสมัยวิไลลักษณ์
 ผู้มีศักดิ์สูงส่งหลงตันทา
 มีลูกสาวขาวอร่ามงามบาดตา
 มีนามว่าดวงสมรแต่ว่าหล่อเจ้าพิช
 (กบเต็น) ทั้งลูกทั้งแม่น่าแลฉิบหาย
 พอเข้าใกล้ชายทำทำยหุดหิด
 นางแม่แแงอนชอบนอนแนบชิด
 เรื่องชายเสพติดยิ่งติดยิ่งคึก
 ดวงสมรเคยถูกหลอนหลายหน้า
 แต่ว่าไม่กลัวคนชอบชนโคถึก
 คุณหญิงพิสมัยไวไฟพิลึก
 ยิ่งติดตอนคึกยิ่งคึกชะมัด
 ยามหัวไม่อยู่คบชู้เข้านอน
 ปิดตูใส่กลอนทั้งร้อนทั้งผิด

คึกขึ้นมาเมื่อเวลาหนาวจัด
 จี๋ปิดปิดต้องฝัดตั้งเปล่า
 ดวงสมรเมื่อยามนอนหัวรุ่ง
 เหวคุ้งครางหืออิทำพริอหมั้นเหลา
 รู้สึกนึกสาลอกผ้าขึ้นเกา
 ยี่เอาของลับเกือบยับเกือบยุบ
 จี๋เข้าแรงนอนเคลียวแข่งเคลียวขา
 อยากรออย่างว่าปากอ้าไม่หุบ
 คุณหญิงพิสมัยหัวใจเต้นตุบ
 ร้อนรุ่มรุ่มให้วูบวูบวันวัน
 เพลิงต้นหาลุกขึ้นมาดูคืบ
 อยากรหีบหีบปากหุบหีบฉิบฉับ
 ยิ่งตึกยิ่งคันยิ่งคันของลับ
 น้ำบ่อซบเอิบขึ้นรับคอเด็ก

ดวงสมรสาวยังอ่อนหยกหยก
 เด็กสิบหกเล่นฉับพล็อกหล็อกเหล็ก
 เด็กดุกดิกเที่ยวจุกจิกจ็อกแจ๊ก
 เที้ยวแคว่กแคว่กเคยถูกแคว่กบ่ย่อย่อย
 พิสมัยยามผัวไปนานนาน
 เมียอยู่บ้านชอบออกร้านขายหอย
 พวกฮีบปีชอบพริชอบพลอย
 ชายพริหอยเอาตาลอยไปเลย
 ยามผัวจากห้องนางน้องบายใจ
 แฟนเก่าไปแฟนใหม่มีหลาย
 ผัวเก่าแก่งอแงจ้งเลย
 เมียไม่เสบายเมื่อคู่เขยจากไป
 (ทวิศิลป์ บางตะพง)

ถ่อชายหลายชู้ ลือฉาวเล่าฉู
 ลบหายหลายหน ผู้เด่าเล่าจริง
 หญิงสิบสองกล ผู้ใดใครคน
 เสียกลเสียกัน ธงปลายเสาโบ
 ลมพัดทิศไหน หันไปทิศนั้น
 ใจคดจริงคิด บิดไปหายพลัน

หญิงวนคนนั้น พันหยาความ
 นึกว่าแม่นเหมือนไม่ล่อไม่เลือน
 ไม่เหลื่อมไม่หลบสัญญาในจิต
 คิดว่ายังงาม ภูฟังรู้ความ
 เสียงามสูญเงา
 แสนชาติสตรี รักเส้นผมเรา
 มาบังภูเขา นึกว่าภูโง่
 จีโคแบกเต่า ภูแกลิ่งนั่งเซา
 แลเลาดูลาย หยิบหลากมากแท้
 จับสายได้แล จับหลากมากหลาย
 นิ้วก้อยนิ้วนาง ไครว่างกันได้
 น้ำลอดใต้ทราย เดือนหงายในป่า
 สาวโหรใส่ใส่ ไม่น่าสู่สม
 สาวหูกสาวฝ้าย ไซ่สาวนำชม
 สาวคีมัดม หลงชมหญิงเทียม
 นำเตรียมตรมใจ

(จ้านีเยร คำหวาน)

รู้ว่าลูกคบซู้เจ็บหูจี
 อสุรีที่บพระบาทอยู่หวาดไหว
 ลูกสาวภูหมั่นทำให้เข้าใจ
 ไม่ทันใหญ่ตามซู้ลูกอิฐหูคั้น
 ถ้านานไปปีหน้าภูจะไม่ว่าไหร
 ถ้ามั่นใหญ่เต็มตัวกะข้างหัวมัน
 อีดอกทองมั่งง่ายทำยมันคั้น
 นมไม่ทันเต็มกำมันทำให้ภูอวย
 แรกเล็กเล็กภูนี่ก็จะฝากผี
 มันอัปรีภัยกินตัวมันซุ่มมากหลาย
 เมื่อคราวเป็นคุดทะราดภูนี้กว่าน่าจะตาย
 แต่หม่อมชิดยาให้มันหายกินหายวัน
 อยู่ในเขตค่านซางอีคางกลางตามฝัว
 นำจับตัวจุกทรายให้มันหายสิ้น
 เอาตีปลีกับเกลือเจือลงกัน
 ถ้ายังคั้นเอาหัวบูกจุกเข้าไป

(จ้านีเยร คำหวาน)

สรุป

จากตัวอย่างบทหนึ่งตะลุงของศิลปินหนึ่ง
 ตะลุงชั้นครูคู่เมืองนครศรีธรรมราช ย่อมเป็นสื่อ
 แสดงให้เห็นว่า สตรีเป็นศูนย์กลางในการสร้าง
 สรรค์วรรณกรรมหนึ่งตะลุง และภาพลักษณ์ของ
 สตรีที่ปรากฏในผลงานของหนึ่งตะลุงชั้นครูคู่เมือง
 นครศรีธรรมราช มีทั้งภาพลักษณ์ภายนอก (รูปร่าง
 หน้าตา กิริยาท่าทาง ฯลฯ) และภาพลักษณ์ภายใน
 (คุณธรรมจริยธรรม) ทั้งที่เป็นที่พึงประสงค์และ
 พึงปฏิเสธของสังคม ซึ่งสามารถสัมผัสได้ในชีวิตที่
 เป็นอยู่จริง ภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับสตรี: ภูมิศึกษา
 จากประวัติชีวิตและผลงานหนึ่งตะลุงชั้นครูคู่เมือง
 นครศรีธรรมราช จึงมีคุณูปการต่อการศึกษาและ
 พัฒนาคุณลักษณะ และคุณธรรมของสตรีที่เอื้อต่อ
 การสร้างคน สอนคน ให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพ
 ของชุมชนและสังคมสืบต่อไป